U S T A W A

z dnia 1960 r.

Kodeks postępowania administracyjnego.

D Z I A Ł I
P r z e p i s y o g ó l n e

Rozdział 1.
Z a s a d y o g ó l n e

Art.1.

Kodeks postępowania administracyjnego normuje postępowanie w indywidualnych sprawach z zakresu administracji państwowej.

Art.2.

§ 1. Kodeks normuje postępowanie przed organami administracji państwowej.

§ 2. Kodeks stosuje się również w postępowaniu przed organami:
1/ przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych,
2/ organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych,
- gdy organy te są powołane z mocy prawa do załatwiania spraw określonych w art.1.

§ 3. Ilekroć w dalszych przepisach kodeksu jest mowa o organach administracji państwowej, rozumie się przez nie także organy wymienione w § 2.

Art.3.

Kodeks reguluje ponadto postępowanie przed organami władzy i administracji państwowej oraz przed innymi organami państwowymi w sprawie skarg i wniosków /Dział IV/.

Art.4.

Organy administracji państwowej działają na podstawie przepisów prawa kierując się interesem ludu pracującego i zadaniami budownictwa socjalistycznego.

Art. 5.

W toku postępowania organy administracji państwowej stoją na straży praworządności ludowej i podejmują wszelkie kroki niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie zabezpieczenie interesu społecznego i słusznych interesów obywateli.

Art. 6.

Organy administracji państwowej prowadzą postępowanie w taki sposób, aby pogłębiać zaufanie obywateli do organów państwa.

Art. 7.

Organy administracji państwowej w toku postępowania czuwają nad tym, aby strony nie poniosły szkody z powodu nieznajomości przepisów prawa i w tym celu udzielają stronom niezbędnych wyjaśnień i wskazówek.

Art. 8.

§ 1. Przed wydanie decyzji organy administracji państwowej powinny umożliwić stronom wypowiedzenie się, co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 2. Organy administracji państwowej mogą odstąpić od zasady określonej w § 1 tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną.

Art. 9.

Organy administracji państwowej powinny wyjaśniać stronom zasadność przesłanek, którymi kierują się w prowadzeniu postępowania i przy załatwieniu sprawy, aby w ten sposób w miarę możności doprowadzić do wykonania przez strony decyzji bez potrzeby stosowania środków przymusu.

Art. 10.

§ 1. Organy administracji państwowej powinny działać w sprawie wnikliwie i szybko, posługując się możliwie najprostszymi środkami prowadzącymi do jej załatwienia.

§ 2. Sprawy, które nie wymagają zbierania dowodów, informacji lub wyjaśnień, powinny być załatwione niezwłocznie.

Art.11.

§ 1. Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej.

§ 2. Sprawy mogą być załatwiane ustnie, gdy przewiduje to przepis prawny, gdy interes strony za tym przemawia, lub gdy strona o to się zwraca. Treść oraz istotne motywy takiego załatwienia powinny być utrwalone w aktach w formie protokółu lub podpisanej przez stronę adnotacji.

Art.12.

Decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji, są ostateczne i mogą być uchylane lub zmieniane tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie.

Rozdział 2.

Organy wyższego stopnia
i organy naczelne

Art.13.

Organami wyższego stopnia w rozumieniu kodeksu są:

1/ w stosunku do prezydiów rad narodowych - prezydia rad narodowych wyższego stopnia, zaś w stosunku do prezydiów wojewódzkich rad narodowych - Rada Ministrów z zastrzeżeniem przepisu art.109 § 4,

2/ w stosunku do organów administracyjnych prezydiów rad narodowych - odpowiednie organy prezydiów rad narodowych wyższego stopnia i właściwi ministrowie,

3/ w stosunku do innych organów administracji państwowej, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych - odpowiednie organy wyższego stopnia i właściwi ministrowie,

4/ w stosunku do organów organizacji wymienionych w art.2 § 2 pkt 2 - odpowiedni organ wyższego stopnia tych organizacji, a w razie jego braku - organ państwowy sprawujący nadzór nad ich działalnością.

Art.14.

Organami naczelnymi w rozumieniu kodeksu są:

1/ w stosunku do prezydiów rad narodowych - Rada Ministrów, w stosunku do organów administracyjnych prezydiów rad narodowych oraz do innych organów administracji państwowej, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych - właściwi ministrowie,

2/ w stosunku do organów organizacji wymienionych w art.2 § 2 pkt 2 - naczelny organ tych organizacji lub naczelny organ administracji państwowej, który sprawuje zwierzchni nadzór nad ich działalnością.

Rozdział 3.

W ł a ś c i w o ś ć o r g a n ó w

Art.15.

Organy administracji państwowej przestrzegają z urzędu swojej właściwości rzeczowej i miejscowej.

Art.16.

§ 1. Właściwość rzeczową organu administracji państwowej ustala się według przepisów o zakresie jego działania.

§ 2. Jeżeli nie można ustalić właściwości rzeczowej w sposób wskazany w § 1, właściwy jest organ prezydium powiatowej rady narodowej, wyznaczony przez to prezydium.

Art.17.

§ 1. Właściwość miejscową organu administracji państwowej ustala się:

1/ w sprawach dotyczących nieruchomości - według miejsca jej położenia,

2/ w sprawach dotyczących prowadzenia zakładu pracy - według miejsca, w którym zakład pracy jest, był lub ma być prowadzony,

3/ w innych sprawach - według miejsca zamieszkania /siedziby/ w kraju, a w braku zamieszkania w kraju - według miejsca pobytu strony lub jednej ze strony; jeżeli żadna ze stron

nie ma w kraju zamieszkania /siedziby/ lub pobytu - według miejsca ostatniego ich zamieszkania /siedziby/ lub pobytu w kraju.

§ 2. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej w sposób wskazany w § 1, sprawa należy do organu właściwego dla miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące wszczęcie postępowania, albo w razie braku ustalenia takiego miejsca - do organu, właściwego dla obszaru dzielnicy Śródmieście w m.st.Warszawie.

Art.18.

Spory o właściwość rozstrzyga:

1/ między prezydiami rad narodowych - prezydium rady narodowej wyższego stopnia, a między prezydiami wojewódzkich rad narodowych - Rada Ministrów,

2/ między organami administracyjnymi prezydium rady narodowej - prezydium tej rady, a między organami prezydiów różnych rad narodowych - wspólne dla tych prezydiów prezydium rady narodowej wyższego stopnia,

3/ między organami administracyjnymi prezydiów różnych wojewódzkich rad narodowych - wspólny dla nich minister, a gdy organy te podlegają różnym organom naczelnym - Prezes Rady Ministrów,

4/ między innymi organami administracji państwowej oraz między tymi organami a organami administracyjnymi prezydiów rad narodowych - wspólny dla nich organ bezpośrednio wyższego stopnia, a w razie braku takiego organu - Prezes Rady Ministrów.

Art.19.

Do czasu rozstrzygnięcia sporu o właściwość, organ administracji państwowej, na którego obszarze wynikła sprawa, podejmuje tylko czynności nie cierpiące zwłoki ze względu na interes społeczny lub słuszny interes obywateli i zawiadamia o tym organ właściwy do rozstrzygnięcia sporu.

Art.20.

Zasady i tryb rozstrzygania sporów o właściwość między organami administracji państwowej a sądami określi ustawa.

Rozdział 4.

Wyłączenie pracownika oraz organu

Art.21.

§ 1. Pracownik organu administracji państwowej podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie:

1/ w której jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki,

2/ swego małżonka oraz krewnych i powinowatych do drugiego stopnia,

3/ osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,

4/ w której był świadkiem lub biegłym albo był lub jest przedstawicielem jednej ze stron, albo w której przedstawicielem strony jest jedna z osób wymienionych w pkt 2/ i 3/,

5/ w której brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji,

6/ z powodu której wszczęto przeciw niemu dochodzenie służbowe, postępowanie dyscyplinarne lub karne,

7/ w której jedną ze stron jest osoba, pozostająca wobec niego w stosunku nadrzędności służbowej.

§ 2. Bezpośredni przełożony pracownika, a jeżeli chodzi o pracownika organu administracyjnego prezydium rady narodowej również przewodniczący tego prezydium, jest obowiązany na żądanie pracownika, lub strony albo z urzędu wyłączyć pracownika od udziału w postępowaniu, jeżeli zostanie uprawdopodobnione istnienie okoliczności nie wymienionych w § 1, które mogą wywołać wątpliwość co do bezstronności pracownika.

§ 3. Wyłączony pracownik powinien podejmować tylko czynności nie cierpiące zwłoki ze względu na interes społeczny lub ważny interes stron.

Art.22.

§ 1. Organ administracji państwowej podlega wyłączeniu od załatwienia sprawy dotyczącej interesów majątkowych:

1/ jego kierownika lub osób pozostających z tym kierownikiem w stosunkach określonych w art.21 § 1 pkt 2/ i 3/,

2/ osoby zajmującej stanowisko kierownicze w organie bezpośrednio wyższego stopnia lub osób pozostających z nim w stosunkach określonych w art.21 § 1 pkt 2/ i 3/.

§ 2. Przepis art.21 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art.23.

§ 1. W przypadku wyłączenia pracownika /art.21/ bezpośredni jego przełożony wyznacza innego pracownika do prowadzenia sprawy. Jeżeli wyłączony został kierownik organu administracyjnego prezydium rady narodowej, przewodniczący tego prezydium wyznaczy pracownika do prowadzenia sprawy.

§ 2. W przypadku wyłączenia organu /art.22/ sprawę załatwia organ bezpośrednio wyższego stopnia, który do załatwienia sprawy może wyznaczyć inny podległy sobie organ.

Art.24.

§ 1. Członek organu kolegialnego podlega wyłączeniu w przypadkach określonych w art.21 § 1. O wyłączeniu tego członka w przypadkach określonych w art.21 § 2 postanawia przewodniczący organu kolegialnego lub organu wyższego stopnia na wniosek strony, członka organu kolegialnego albo z urzędu,

§ 2. Jeżeli wskutek wyłączenia członków organu kolegialnego organ ten stał się niezdolny do podjęcia uchwały z braku wymaganego quorum, stosuje się odpowiednio przepisy art.23 § 2.

Rozdział 5.

S t r o n a

Art.25.

Stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie, albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek.

Art.26.

Stronami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne i organizacje społeczne, choćby nie posiadały osobowości prawnej.

Art.27.

§ 1. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych stron ocenia się według przepisów prawa cywilnego, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 2. Osoby nie posiadające zdolności do czynności prawnych działają przez swych ustawowych przedstawicieli.

§ 3. Strony nie będące osobami fizycznymi działają przez swych ustawowych lub statutowych przedstawicieli.

Art.28.

Organ administracji państwowej dopuści organizację społeczną do udziału na prawach strony w postępowaniu dotyczącym innej osoby, jeżeli udział taki jest uzasadniony statutowymi celami tej organizacji i interes społeczny wymaga tego. Organizacji społecznej, której nie dopuszczono do udziału w postępowaniu, służy z tego powodu zażalenie.

Art.29.

Strona może działać przez pełnomocnika, chyba że charakter sprawy lub czynności wymaga jej osobistego działania.

Art.30.

§ 1. Pełnomocnikiem strony może być osoba fizyczna, posiadająca zdolność do czynności prawnych.

§ 2. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie lub zgłoszone do protokółu.

§ 3. Pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa.

§ 4. W sprawach mniejszej wagi organ administracji państwowej może nie żądać pełnomocnictwa, jeśli pełnomocnikiem jest członek

najbliższej rodziny lub domownik strony, a nie ma wątpliwości co do istnienia i zakresu upoważnienie do występowania w imieniu strony.

Art.31.

§ 1. Organ administracji państwowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o wyznaczenie przedstawiciela dla osoby niezdolnej do czynności prawnych, o ile przedstawiciel nie został już wyznaczony.

§ 2. Organ administracji państwowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o wyznaczenie przedstawiciela dla osoby nieobecnej lub wyznaczyć przedstawiciela.

Rozdział 6.

Załatwianie spraw

Art.32.

§ 1. Organ administracji państwowej powinien załatwić sprawę w ciągu dwóch miesięcy od daty wszczęcia postępowania, a w postępowaniu odwoławczym - w ciągu miesiąca od daty wniesienia odwołania.

§ 2. Do terminów określonych w § 1 nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawnych dla dokonania określonych czynności, okresów zawieszenia postępowania oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo z przyczyn niezależnych od organu.

Art.33.

§ 1. O każdym przypadku niezałatwienia sprawy w terminie określonym w art.32 organ administracji państwowej obowiązany jest zawiadomić strony oraz organ wyższego stopnia, a organ administracyjny prezydium rady narodowej - także to prezydium, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin, w którym załatwi sprawę.

§ 2. Organ wyższego stopnia i prezydium rady narodowej mogą skrócić wskazany w myśl § 1 nowy termin załatwienia sprawy, zawiadamiając o tym strony.

Art.34.

Nieuzałatwienie sprawy w terminie określonym w art.32 lub ustalonym w myśl art.33 stronie służy zażalenie do organu administracji państwowej wyższego stopnia.

Art.35.

Pracownik organu administracji państwowej, który nie dopełnił obowiązków wynikających z art.33 § 1, albo nie załatwił sprawy w nowym terminie ustalonym w myśl art.33 § 2, podlega odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej.

Rozdział 7.

D o r ę c z e n i a

Art.36.

Organ administracji państwowej doręcza pisma za pokwitowaniem przez pocztę, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.

Art.37.

§ 1. Pisma doręcza się stronie, a gdy strona działa przez przedstawiciela - temu przedstawicielowi.

§ 2. Jeżeli strona ustanowiła pełnomocnika, pisma doręcza się pełnomocnikowi.

§ 3. W sprawie wszczętej na skutek podania złożonego przez dwie lub więcej stron pisma doręcza się wszystkim stronom, chyba że w podaniu wskazały jedną, jako upoważnioną od odbioru pism.

Art.38.

§ 1. W toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadomić organ administracji państwowej o każdej zmianie swego adresu.

§ 2. W razie zaniedbania obowiązku określonego w § 1, doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny.

Art.39.

§ 1. Pisma doręcza się osobom fizycznym w ich mieszkaniu lub miejscu pracy.

§ 2. Pisma mogą być doręczane również w lokalu organu administracji państwowej, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 3. W razie niemożności doręczenia pisma w sposób określony w § 1 i 2, a także w razie koniecznej potrzeby, pisma doręcza się w każdym miejscu, gdzie się adresata zastanie.

Art.40.

W przypadku nieobecności adresata w mieszkaniu pisma doręcza się za pokwitowaniem do rąk dorosłego domownika, sąsiada lub dozorcy domu, gdy osoby te podjęły się oddania pisma adresatowi, o doręczeniu pisma do rąk sąsiada lub dozorcy umieszcza się zawiadomienie na drzwiach mieszkania adresata.

Art.41.

W razie niemożności dokonania doręczenia w sposób wskazany w art.38 i 39 pismo składa się na okres dwóch tygodni w urzędzie pocztowym lub w biurze gromadzkiej rady narodowej /w prezydium miejskiej, dzielnicowej rady narodowej, rady narodowej osiedla/, a zawiadomienie o tym umieszcza się na drzwiach mieszkania adresata, albo biura lub innego pomieszczenia, w którym wykonuje on swoje czynności zarobkowe, albo na nieruchomości, której postępowanie dotyczy. W tym przypadku doręczenie uważa się za dokonane z upływem ostatniego dnia tego okresu.

Art.42.

Państwowym jednostkom organizacyjnym, organizacjom zawodowym, samorządowym, spółdzielczym oraz innym osobom prawnym i organizacjom społecznym doręcza się pisma w lokalu ich siedziby do rąk osób uprawnionych do odbioru pism.

Art.43.

§ 1. Odbierający pismo potwierdza doręczenie mu pisma swym podpisem ze wskazaniem daty doręczenia.

§ 2. Jeżeli odbierający pismo uchyla się od potwierdzenia doręczenia lub nie może tego uczynić, doręczający sam stwierdza datę doręczenia oraz wskazuje osobę, która odebrała pismo i przyczynę braku jej podpisu.

Art.44.

§ 1. Jeżeli adresat odmawia przyjęcia pisma przesłanego mu:

1/ przez pocztę - pismo zwrócone przez organ pocztowy z jego adnotacją o odmowie przyjęcia i podaniem jej daty uważa się za doręczone w tym dniu i załącza do akt sprawy;

2/ w inny sposób - pismo doręcza się przez pozostawienie go w miejscu doręczenia, a gdy to jest niemożliwe, przez złożenie go w urzędzie pocztowym lub w biurze gromadzkiej rady narodowej /prezydium miejskiej, dzielnicowej rady narodowej, rady narodowej osiedla/.

§ 2. W przypadkach określonych w § 1 pkt 2/ doręczający stwierdza datę pozostawienia pisma w miejscu doręczenia albo złożenia go w urzędzie pocztowym lub w biurze /prezydium/ rady narodowej.

Art.45.

Pisma skierowane do osób nieznanych z miejsca pobytu, dla których sąd nie wyznaczył przedstawiciela, pozostawia się w aktach sprawy, o czym wywiesza się obwieszczenie na okres czternastu dni w biurze gromadzkiej rady narodowej /prezydium miejskiej, dzielnicowej rady narodowej, rady narodowej osiedla/. Pisma te uważa się za doręczone w ostatnim dniu okresu, na który wywieszono obwieszczenie.

Rozdział 8.

W e z w a n i a

Art.46.

§ 1. Organ administracji państwowej może wzywać osoby do udziału w podejmowanych czynnościach i do złożenia wyjaśnień lub zeznań osobiście, przez pełnomocnika lub na piśmie, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub dla wykonywania czynności urzędowych.

§ 2. Organ obowiązany jest dołożyć starań, aby zadośćuczynienie wezwaniu nie było dla strony uciążliwe.

Art.47.

§ 1. Do osobistego stawienia się wezwany jest obowiązany tylko w obrębie powiatu /miasta stanowiącego powiat, miasta wyłączonego z województwa/, w którym on zamieszkuje albo przebywa.

§ 2. Miasto stanowiące powiat lub wyłączone z województwa oraz otaczający je lub graniczący z nim powiat uważa się za jeden powiat w rozumieniu § 1.

Art.48.

W toku postępowania organ administracji państwowej może zwrócić się do innego organu stopnia powiatowego lub niższego o wezwanie osoby zamieszkałej lub przebywającej w jego okręgu, do złożenia wyjaśnień lub zeznań albo do dokonania innych czynności, związanych z toczącym się postępowaniem. W tym przypadku organ prowadzący postępowanie oznaczy okoliczności będące przedmiotem wyjaśnień lub zeznań albo czynności, jakie mają być dokonane.

Art.49.

§ 1. W wezwaniu należy wskazać:

1/ nazwę i adres organu wzywającego,

2/ imię i nazwisko wzywanego,

3/ w jakiej sprawie oraz w jakim charakterze i w jakim celu zostaje wezwany,

4/ czy wezwany powinien się stawić osobiście lub przez pełnomocnika czy też może złożyć wyjaśnienie lub zeznanie na piśmie,

5/ termin, do którego żądanie powinno być spełnione albo dzień, godzinę i miejsce stawienia się wezwanego lub jego pełnomocnika,

6/ skutki prawne niezastosowania się do wezwania.

§ 2. Wezwanie powinno być zaopatrzone podpisem pracownika organu wzywającego, z podaniem imienia, nazwiska i stopnia służbowego podpisującego.

Art.50.

W sprawach nie cierpiących zwłoki ze względu na interes społeczny lub ważny interes strony wezwania można dokonać również telegraficznie z podaniem danych wymienionych w art.49 § 1.

Art.51.

§ 1. Osobie, która stawiła się na wezwanie przyznaje się koszty podróży i inne należności według przepisów o należnościach świadków i biegłych w postępowaniu sądowym. Nie dotyczy to stawiennictwa stron, chyba że postępowanie zostało wszczęte z urzędu.

§ 2. Żądanie przyznania należności należy zgłosić organowi administracji państwowej, przed którym toczy się postępowanie, przed wydaniem decyzji, pod rygorem utraty roszczenia.

Rozdział 9.

T e r m i n y

Art.52.

§ 1. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zdarzenie nastąpiło. Upływ ostatniego z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

§ 2. Terminy określone w tygodniach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą odpowiada początkowemu dniu terminu.

§ 3. Terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniu terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było - w ostatnim dniu tego miesiąca.

§ 4. Jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.

§ 5. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

Art.53.

§ 1. W razie uchybienią terminu należy przywrócić termin na prośbę zainteresowanego, jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jego winy.

§ 2. Prośbę o przywrócenie terminu należy wnieść w ciągu siedmiu dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu. Jednocześnie z wniesieniem prośby należy dopełnić czynności, dla której określony był termin.

§ 3. Przywrócenie terminu do złożenia prośby przewidzianej w § 2 jest niedopuszczalne.

Art.54.

§ 1. O przywróceniu terminu postanawia właściwy w sprawie organ administracji państwowej. Od postanowienia o odmowie przywrócenia terminu służy zażalenie.

§ 2. O przywróceniu terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia postanawia ostatecznie organ właściwy do rozpatrzenia odwołania lub zażalenia.

Art.55.

Przed rozpatrzeniem prośby o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia organ administracji państwowej na żądanie strony może wstrzymać wykonanie decyzji lub postanowienia.

D Z I A Ł II
P o s t ę p o w a n i e
Rozdział 1.
W s z c z ę c i e p o s t ę p o w a n i a

Art.56.

§ 1. Postępowanie administracyjne wszczyna się na żądanie strony lub z urzędu.

§ 2. Datą wszczęcia postępowania na żądanie strony jest dzień doręczenia żądania organowi administracji państwowej.

§ 3. O wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie.

Art.57.

§ 1. Podania /żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia/ mogą być wnoszone pisemnie lub telegraficznie. Podania mogą być wnoszone również ustnie do protokółu.

§ 2. Podanie powinno zawierać co najmniej wskazanie osoby, od której pochodzi, jej adres i żądanie oraz czynić zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach szczególnych.

§ 3. Podanie wniesione pisemnie albo ustnie do protokółu powinno być podpisane przez wnoszącego, a protokół ponadto przez pracownika, który go sporządził. Gdy podanie wnosi osoba, która nie może lub nie umie złożyć podpisu, podanie lub protokół podpisuje za nią inna osoba przez nią upoważniona, czyniąc o tym wzmiankę obok podpisu.

§ 4. Organ administracji państwowej obowiązany jest potwierdzić wniesienie podania, jeżeli wnoszący je tego zażąda.

Art.58.

§ 1. Jeżeli w podaniu nie wskazano adresu wnoszącego i nie ma możności ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych podanie pozostawia się bez rozpoznania.

§ 2. Jeżeli podanie nie czyni zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach prawa, należy wezwać wnoszącego do usunięcia braków w terminie siedmiu dni z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania.

Art.59.

§ 1. Jeżeli organ administracji państwowej, do którego podanie wniesiono, jest niewłaściwy w sprawie, powinien niezwłocznie przekazać je do organu właściwego, zawiadamiając o tym wnoszącego podanie.

§ 2. Podanie wniesione do organu niewłaściwego przed upływem przepisanego terminu uważa się za wniesione z zachowaniem terminu.

Art.60.

§ 1. Jeżeli podanie dotyczy kilku spraw podlegających załatwianiu przez różne organy, organ administracji państwowej, do którego podanie wniesiono, uczyni przedmiotem rozpoznania sprawy należące do jego właściwości. Równocześnie zawiadomi wnoszącego podanie, że w sprawach innych powinien wnieść odrębne podanie do właściwego organu i poinformuje go o treści § 2.

§ 2. Odrębne podanie złożone zgodnie z zawiadomieniem, o którym mowa w § 1, w terminie czternastu dni od daty doręczenia zawiadomienia, uważa się za złożone w dniu wniesienia pierwszego podania.

§ 3. Jeżeli podanie wniesiono do organu niewłaściwego, a organu właściwego nie można ustalić na podstawie danych podania, albo gdy z podania wynika, że właściwym w sprawie jest sąd, organ, do którego podanie wniesiono, zwraca je wnoszącemu z odpowiednim pouczeniem.

Rozdział 2.

P r o t o k ó ł y i a d n o t a c j e

Art.61.

§ 1. Organ administracji państwowej sporządza zwięzły protokół z każdej czynności postępowania, mającej istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że czynność została w inny sposób utrwalona na piśmie.

§ 2. W szczególności sporządza się protokół:
1/ przyjęcia wniesionego ustnie podania,
2/ przesłuchania strony, świadka i biegłego,
3/ oględzin i ekspertyz dokonywanych przy udziale przedstawiciela organu administracji państwowej,
4/ rozprawy,
5/ ogłoszenia ustnej decyzji i postanowienia.

Art.62.

§ 1. Protokół sporządza się tak, aby z niego wynikało, kto, kiedy, gdzie i jakich czynności dokonał, kto i w jakim charakterze był przy tym obecny, co i w jaki sposób w wyniku tych czynności ustalono i jakie uwagi zgłosiły obecne osoby.

§ 2. Protokół odczytuje się wszystkim osobom obecnym, biorącym udział w czynności urzędowej, które powinny następnie protokół podpisać. Odmowę lub brak podpisu którejkolwiek osoby należy omówić w protokóle.

Art.63.

§ 1. Protokół przesłuchania powinien być odczytany i przedstawiony do podpisu osobie zeznającej niezwłocznie po złożeniu zeznania.

§ 2. W protokółach przesłuchania osoby składającej zeznanie w obcym języku należy wskazać tłumacza i jego adres.

Art.64.

Organ administracji państwowej może zezwolić na dołączenie do protokółu zeznania na piśmie, podpisanego przez zeznającego oraz innych dokumentów mających znaczenie dla sprawy.

Art.65.

Skreśleń i poprawek w protokóle należy tak dokonywać, aby wyrazy skreślone i poprawione były czytelne. Skreślenia i poprawki powinny być stwierdzone w protokóle przed jego podpisaniem.

Art.66.

Czynności organu administracji państwowej, z których nie sporządza się protokółu, a które mają znaczenie dla sprawy lub toku postępowania, utrwala się w aktach w formie adnotacji, podpisanej przez pracownika, który dokonał tych czynności.

Rozdział 3.

U d o s t ę p n i a n i e a k t

Art.67.

§ 1. W każdym stadium postępowania organ administracji państwowej obowiązany jest umożliwić stronie przeglądanie akt sprawy oraz sporządzanie z nich notatek i odpisów.

§ 2. Strona może żądać uwierzytelnienia sporządzonych przez siebie odpisów z akt sprawy, lub wydania jej z akt sprawy uwierzytelnionych odpisów, o ile jest to uzasadnione ważnym interesem strony.

Art.68.

Przepisu art.67 nie stosuje się do akt sprawy, objętych ochroną

tajemnicy państwowej a także do innych akt, które kierownik organu administracji państwowej wyłączy ze względu na ważny interes państwowy.

Rozdział 4.

D o w o d y

Art. 69.

Jako dowód należy dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. W szczególności dowodem mogą być dokumenty, zeznania świadków oraz opinie biegłych.

Art. 70.

§ 1. Organ administracji państwowej jest obowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy.

§ 2. Organ może w każdym stadium postępowania zmienić, uzupełnić lub uchylić swoje postanowienie dotyczące przeprowadzenia dowodu.

§ 3. Organ przeprowadzający postępowanie na wezwanie organu właściwego do załatwienia sprawy /art.48/ może z urzędu lub na wniosek strony przesłuchać również nowych świadków i biegłych na okoliczności będące przedmiotem tego postępowania.

§ 4. Fakty powszechnie znane oraz fakty znane organowi z urzędu nie wymagają dowodu. Fakty znane organowi z urzędu należy zakomunikować stronie.

Art. 71.

§ 1. Żądanie strony dotyczące przeprowadzenia dowodu należy uwzględnić, jeżeli przedmiotem dowodu jest okoliczność mająca znaczenie dla sprawy.

§ 2. Organ administracji państwowej może nie uwzględnić żądania /§ 1/, które nie zostało zgłoszone w toku przeprowadzania dowodów lub w czasie rozprawy, jeżeli żądanie to dotyczy okoliczności już stwierdzonych innymi dowodami, chyba że mają one znaczenie dla sprawy.

Art.72.

§ 1. Strona powinna być zawiadomiona o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu ze świadków, biegłych lub oględzin przynajmniej na siedem dni przed terminem.

§ 2. Strona ma prawo brać udział w przeprowadzeniu dowodu, może zadawać pytania świadkom, biegłym i stronom oraz składać wyjaśnienia.

Art.73.

Organ administracji państwowej ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona.

Art.74.

Okoliczność faktyczna może być uznana za udowodnioną, jeżeli strona miała możność wypowiedzenia się co do przeprowadzonych dowodów, a przepisy szczególne nie stanowią inaczej /art.8 § 1/, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w art.8 § 2.

Art.75.

Świadkami nie mogą być:

1/ osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń,

2/ osoby obowiązane do zachowania tajemnicy państwowej i służbowej na okoliczności objęte tajemnicą, jeżeli nie zostały w trybie określonym obowiązującymi przepisami zwolnione od obowiązku zachowania tej tajemnicy,

3/ duchowni co do faktów objętych tajemnicą spowiedzi.

Art.76.

§ 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka z wyjątkiem małżonków stron, wstępnych, zstępnych i rodzeństwa stron oraz ich powinowatych pierwszego stopnia, jak również osób pozostających ze stroną w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 2. Świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby narazić jego lub jego bliskich wymienionych w § 1 na odpowiedzialność karną, hańbę lub bezpośrednią szkodę majątkową albo spowodować naruszenie obowiązku zachowania prawnie chronionej tajemnicy zawodowej.

§ 3. Przed odebraniem zeznania organ administracji państwowej uprzedza świadka o prawie odmowy zeznań i odpowiedzi na pytania oraz o odpowiedzialności za fałszywe zeznania.

Art.77.

§ 1. Gdy w sprawie wymagane są wiadomości specjalne, organ administracji państwowej może zwrócić się do biegłego lub biegłych o wydanie opinii.

§ 2. Strona może zażądać wyłączenia biegłego w przypadkach określonych w art.21. Poza tym do biegłych stosuje się przepisy dotyczące przesłuchania świadków.

Art.78.

§ 1. Organ administracji państwowej w razie potrzeby może z urzędu lub na żądanie strony przeprowadzić oględziny.

§ 2. Jeżeli przedmiot oględzin znajduje się u osób trzecich, osoby te są obowiązane na wezwanie organu do okazania przedmiotu oględzin.

Art.79.

Organ kolegialny, właściwy do wydania decyzji w sprawie, może zlecić przeprowadzenie postępowania dowodowego lub jego części jednemu ze swych członków lub pracowników, jeżeli szczególne przepisy temu się nie sprzeciwiają.

Art.80.

§ 1. Kto, będąc obowiązany do osobistego stawienia się /art.47/, mimo prawidłowego wezwania nie stawił się bez uzasadnionej przyczyny jako strona, świadek lub biegły albo bezzasadnie odmówił złożenia zeznania, wydania opinii, okazania przedmiotu oględzin albo udziału w innej czynności urzędowej, może być ukarany przez organ przeprowadzający dowód grzywną do 300 zł, a w razie ponownego nie zastosowania się do wezwania - grzywną do 500 zł.

§ 2. Organ, który nałożył karę grzywny może na wniosek ukaranego, złożony w ciągu siedmiu dni od daty otrzymania zawiadomienia o ukaraniu, uznać za usprawiedliwioną nieobecność lub odmowę

zeznania, wydania opinii, albo okazania przedmiotu oględzin i zwolnić od kary grzywny. Na odmowę zwolnienia od kary służy zażalenie.

§ 3. Ukaranie grzywną nie wyklucza możności zastosowania do opornego świadka środków przymusu, przewidzianych w przepisach szczególnych.

Rozdział 5.
R o z p r a w a

Art.81.

§ 1. Organ administracji państwowej może przeprowadzić w toku postępowania rozprawę, jeżeli w ten sposób da się osiągnąć znaczne przyspieszenie lub uproszczenie postępowania.

§ 2. Organ powinien przeprowadzić rozprawę:
1/ jeżeli jest to potrzebne dla wyjaśnienia sprawy przy udziale świadków lub biegłych albo w drodze oględzin,
2/ gdy zachodzi potrzeba uzgodnienia interesów stron,
3/ jeżeli wymagają tego przepisy prawne.

Art.82.

§ 1. Organ administracji państwowej podejmuje przed rozprawą czynności niezbędne do jej przeprowadzenia.

§ 2. W szczególności organ wzywa:
1/ strony do złożenia przed rozprawą wyjaśnień, dokumentów i innych dowodów i do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez przedstawicieli albo pełnomocników,
2/ świadków i biegłych do osobistego stawienia się na rozprawę.

§ 3. Ponadto organ zawiadamia o rozprawie państwowe jednostki organizacyjne, organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne, a także inne osoby, jeżeli udział tych jednostek, organizacji i osób w rozprawie jest uzasadniony ze względu na jej przedmiot, oraz wzywa je, aby wzięły udział w rozprawie albo złożyły przed rozprawą oświadczenia i dowody dla ich poparcia.

Art.83.

§ 1. W wezwaniu na rozprawę określa się termin, miejsce i przedmiot rozprawy.

§ 2. Stronom, świadkom, biegłym oraz państwowym jednostkom organizacyjnym, organizacjom i innym osobom, wezwanym do udziału w rozprawie /art.82, § 3/ doręcza się wezwanie na piśmie.

§ 3. Jeżeli zachodzi prawdopodobieństwo, że oprócz wezwanych stron, uczestniczących w postępowaniu, mogą być jeszcze w sprawie inne strony, nieznane organowi administracji państwowej, należy ponadto o terminie, miejscu i przedmiocie rozprawy ogłosić w drodze obwieszczeń albo w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Art.84.

Termin rozprawy powinien być tak wyznaczony, aby doręczenie wezwań oraz ogłoszenie o rozprawie nastąpiły przynajmniej na siedem dni przed rozprawą.

Art.85.

Rozprawą kieruje wyznaczony do przeprowadzenia rozprawy pracownik tego organu administracji państwowej, przed którym toczy się postępowanie. Gdy postępowanie toczy się przed organem kolegialnym, rozprawą kieruje przewodniczący albo wyznaczony członek organu kolegialnego.

Art.86.

§ 1. Nieobecność na rozprawie stron należycie wezwanych na rozprawę nie stanowi przeszkody do jej przeprowadzenia.

§ 2. Kierujący rozprawą odroczy ją, jeżeli stwierdzi poważne nieprawidłowości w wezwaniu stron na rozprawę, jeżeli niestawienie się strony zostało spowodowane przeszkodą trudną do przezwyciężenia, a także z innej ważnej przyczyny.

Art.87.

§ 1. Na rozprawie strony mogą składać wyjaśnienia, zgłaszać żądania, propozycje i zarzuty oraz przedstawiać dowody na ich poparcie. Ponadto strony mogą wypowiadać się co do wyników postępowania dowodowego.

§ 2. Kierujący rozprawą może uchylić zadawane świadkom, biegłym i stronom pytania, jeżeli nie mają one istotnego znaczenia dla sprawy. Jednakże na żądanie strony należy zamieścić w protokóle osnowę treści uchylonego pytania.

Art.88.

Za niewłaściwe zachowanie się w czasie rozprawy strony, świadkowie, biegli i inne osoby uczestniczące w rozprawie mogą być po uprzednim ostrzeżeniu wydalone z miejsca rozprawy przez kierującego rozprawą oraz ukarane grzywną do 500 zł. Na postanowienie kierującego rozprawą o ukaraniu służy zażalenie.

Rozdział 6.

Z a w i e s z e n i e p o s t ę p o w a n i a

Art.89.

§ 1. Organ administracji państwowej zawiesza postępowanie:

1/ w razie śmierci strony lub jednej ze stron, jeżeli wezwanie spadkobierców zmarłej strony do udziału w postępowaniu nie jest możliwe, a postępowanie nie podlega umorzeniu jako bezprzedmiotowe /art.97/,

2/ w razie śmierci przedstawiciela ustawowego strony,

3/ w razie utraty przez stronę lub przez jej ustawowego przedstawiciela zdolności do czynności prawnych,

4/ gdy rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd.

§ 2. Gdy ustąpiły przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania, organ administracji państwowej podejmie postępowanie z urzędu lub na żądanie strony.

Art.90.

§ 1. Organ administracji państwowej może zawiesić postępowanie, jeżeli wystąpi o to strona, na której żądanie postępowanie zostało wszczęte, a nie sprzeciwiają się temu inne strony oraz nie zagraża to interesowi społecznemu.

§ 2. Jeżeli w okresie trzech lat od daty zawieszenia postępowania żadna ze stron nie zwróci się o podjęcie postępowania, żądanie wszczęcia postępowania uważa się za wycofane.

Art.91.

Organ administracji państwowej, który z przyczyny określonej w art.89 § 1 pkt 1/ - 3/ zawiesił postępowanie wszczęte z urzędu, poczyni równocześnie niezbędne kroki w celu usunięcia przeszkody do dalszego prowadzenia postępowania. Tak samo postąpi organ w razie zawieszenia z tej samej przyczyny postępowania wszczętego na żądanie strony, jeżeli interes społeczny przemawia za załatwieniem sprawy.

Art.92.

§ 1. Organ administracji państwowej, który zawiesił postępowanie z przyczyny określonej w art.89 § 1 pkt 4/, wystąpi równocześnie do właściwego organu lub sądu o rozstrzygnięcie zagadnienia wstępnego, albo wezwie stronę do wystąpienia o to w oznaczonym terminie, chyba że strona wykaże, że już zwróciła się w tej sprawie do właściwego organu lub sądu.

§ 2. Jeżeli zawieszenie postępowania z przyczyny określonej w art.89 § 1 pkt 4 mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, albo poważną szkodę dla interesu społecznego organ administracji państwowej załatwi sprawę, rozstrzygając zagadnienie wstępne we własnym zakresie.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się także wówczas, gdy strona mimo wezwania /§ 1/ nie wystąpiła o rozstrzygnięcie zagadnienia wstępnego, albo gdy zawieszenie postępowania mogłoby spowodować niepowetowaną szkodę dla strony. W tym ostatnim przypadku organ może uzależnić załatwienie sprawy od złożenia przez stronę stosownego zabezpieczenia.

Art.93.

§ 1. O postanowieniu w sprawie zawieszenia postępowania organ administracji państwowej zawiadamia strony.

§ 2. W przypadku zawieszenia postępowania na żądanie strony lub jednej ze stron /art.90 § 1/ organ pouczy je o treści przepisu art.90 § 2.

§ 3. Na postanowienie w sprawie zawieszenia postępowania służy stronie zażalenie.

Art. 94.

W czasie zawieszenia postępowania organ administracji państwowej może podejmować czynności niezbędne w celu zapobieżenia niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia ludzkiego albo poważnym szkodom dla interesu społecznego.

Art. 95.

Zawieszenie postępowania wstrzymuje bieg terminów przewidzianych w kodeksie.

Rozdział 7.

D e c y z j e

Art. 96.

§ 1. Organ administracji państwowej załatwia sprawę przez wydanie decyzji.

§ 2. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części, albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji.

Art. 97.

Gdy postępowanie z jakiejkolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji państwowej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania.

Art. 98.

§ 1. Decyzja powinna zawierać: oznaczenie organu administracji państwowej i strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, osnowę i datę decyzji, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz podpis z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego podpisującego.

§ 2. Jeżeli decyzja nie uwzględnia żądania strony w całości lub w części, rozstrzyga sporne interesy stron, albo nakłada na stronę lub stwierdza nałożony na nią obowiązek, powinna zawierać faktyczne i prawne uzasadnienie.

§ 3. Decyzja wydana na skutek odwołania powinna zawierać zawsze faktyczne i prawne uzasadnienie.

§ 4. Organ może ograniczyć treść decyzji do danych wymienionych w § 1 w przypadkach, w których z dotychczasowych przepisów

ustawowych wynikała możliwość zaniechania lub ograniczenia uzasadnienia ze względu na interes bezpieczeństwa Państwa lub porządek publiczny.

Art.99.

§ 1. Decyzji, od której służy odwołanie, może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W tym ostatnim przypadku organ administracji państwowej może w drodze postanowienia zażądać od strony stosownego zabezpieczenia.

§ 2. W przypadkach określonych w § 1 rygor natychmiastowej wykonalności może być nadany decyzji również po jej wydaniu. Wówczas organ wydaje osobną decyzję, od której służy stronie odwołanie.

Art.100.

§ 1. Decyzję doręcza się stronom na piśmie.

§ 2. W przypadkach wymienionych w art.11 § 2 decyzja może być stronom ogłoszona ustnie.

Art.101.

Organ administracji państwowej, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, o ile kodeks nie stanowi inaczej.

Art.102.

§ 1. Strona może w terminie czternastu dni od daty doręczenia lub ogłoszenia decyzji zażądać uzupełnienia decyzji co do jej osnowy. Strona może również w tym samym terminie zażądać uzupełnienia decyzji pouczeniem co do prawa odwołania albo sprostowania zamieszczonego w decyzji pouczenia co do tego prawa.

§ 2. W przypadkach określonych w § 1 termin dla strony do wniesienia odwołania biegnie od dnia doręczenia jej odpowiedzi.

Art.103.

Błędne pouczenie w decyzji co do prawa odwołania nie może szkodzić stronie, która zastosowała się do tego pouczenia.

Art.104.

§ 1. Organ administracji państwowej może z urzędu lub na żądanie strony prostować w drodze postanowienia błędy pisarskie i rachunkowe oraz inne oczywiste omyłki w wydanych przez ten organ decyzjach.

§ 2. Organ, który wydał decyzję, wyjaśnia w drodze postanowienia na żądanie organu egzekucyjnego, strony lub innej osoby wątpliwości co do treści decyzji powstałe w toku jej wykonywania.

§ 3. Na postanowienie w sprawie sprostowania i wyjaśnienia służy zażalenie.

Rozdział 8.

P o s t a n o w i e n i a

Art.105.

§ 1. W toku postępowania organ administracji państwowej wydaje postanowienia.

§ 2. Postanowienia dotyczą poszczególnych kwestii wynikających w toku postępowania, lecz nie rozstrzygają o istocie sprawy.

Art.106.

Postanowienie powinno zawierać: oznaczenie organu administracji państwowej i strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, osnowę i datę postanowienia oraz podpis z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego podpisującego. Gdy na postanowienie służy stronie zażalenie, postanowienie powinno zawierać ponadto zwięzłe uzasadnienie oraz pouczenie o trybie wniesienia zażalenia.

Art.107.

§ 1. Postanowienia, od których służy stronom zażalenie, doręcza się na piśmie.

§ 2. W przypadkach wymienionych w art.11 § 2 postanowienia mogą być stronom ogłaszane ustnie.

Art.108.

Do postanowień stosują się odpowiednio przepisy art.98 § 3 i 102 - 104.

Rozdział 9.

O d w o ł a n i a

Art.109.

§ 1. Od decyzji wydanej w pierwszej instancji służy stronie odwołanie tylko do jednej instancji.

§ 2. Właściwym do rozpatrzenia odwołania jest organ administracji państwowej bezpośrednio wyższego stopnia, chyba, że ustawa przewiduje szczególny organ odwoławczy.

§ 3. Od decyzji wydanej w pierwszej instancji przez naczelny organ administracji państwowej nie służy odwołanie.

§ 4. Od decyzji prezydium wojewódzkiej rady narodowej, mocą której uchylono lub zmieniono decyzję organu administracyjnego tego prezydium /art.139/, służy stronie odwołanie do właściwego ministra.

Art.110.

Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wystarcza, jeżeli z odwołania wynika, że strona nie jest zadowolona z wydanej decyzji.

Art.111.

§ 1. Odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję.

§ 2. Odwołanie wnosi się w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji stronie, a gdy decyzja została ogłoszona ustnie - od dnia jej ogłoszenia stronie.

§ 3. Pozostają w mocy przepisy ustaw, przewidujące inne terminy do wniesienia odwołania.

Art.112.

§ 1. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie ulega wykonaniu.

§ 2. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się w przypadkach, gdy:
1/ decyzji został nadany rygor natychmiastowej wykonalności /art.99/,
2/ decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy.

§ 4. Ponadto decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy:

1/ jest zgodna z żądaniem wszystkich stron,
2/ wszystkie strony zgodnie zrzekły się na piśmie wniesienia odwołania.

Art.113.

O wniesieniu odwołania organ administracji państwowej, który wydał decyzję, zawiadomi strony.

Art.114.

§ 1. Jeżeli odwołanie wniosły wszystkie strony, a organ administracji państwowej, który wydał decyzję, uzna, że to odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, może wydać nową decyzję, w której uchyli lub zmieni zaskarżoną decyzję.

§ 2. Od nowej decyzji służy stronom odwołanie.

Art.115.

Organ administracji państwowej, który wydał decyzję, obowiązany jest przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy organowi odwoławczemu w terminie czternastu dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, jeżeli w tym terminie nie wydał nowej decyzji w myśl art.114.

Art.116.

Organ odwoławczy stwierdza w drodze postanowienia niedopuszczalność odwołania oraz uchybienie terminu do wniesienia odwołania. Postanowienie w tej sprawie jest ostateczne.

Art.117.

Organ odwoławczy może w uzasadnionych przypadkach wstrzymać natychmiastowe wykonanie decyzji.

Art.118.

Organ odwoławczy może przeprowadzić na żądanie strony lub z urzędu dodatkowe postępowanie w celu uzupełnienia dowodów i materiałów w sprawie, albo zlecić przeprowadzenie tego postępowania organowi, który wydał decyzję.

Art.119.

§ 1. Organ odwoławczy wydaje decyzję, w której:
1/ utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję albo
2/ uchyla zaskarżoną decyzję w całości lub w części i wydaje w tym zakresie nową decyzję.

§ 2. Organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ pierwszej instancji, gdy jest to uzasadnione ze względu na znaczną liczbę lub charakter dowodów albo jeżeli uzna, że może to umożliwić lepsze załatwienie sprawy.

Art.120.

W przypadku określonym w art.119 § 1 pkt 2/ organ odwoławczy może wydać decyzję na niekorzyść strony odwołującej się, gdy zaskarżona decyzja jest niezgodna z prawem lub sprzeczna z interesem społecznym.

Art.121.

W sprawach nie uregulowanych w art.118-120 - w postępowaniu przed organami odwoławczymi mają odpowiednie zastosowanie przepisy o postępowaniu przed organami pierwszej instancji.

Rozdział 10.

Z a ż a l e n i a

Art.122.

§ 1. Na wydane w toku postępowania postanowienia służy stronie zażalenie, gdy kodeks tak stanowi.

§ 2. Zażalenie wnosi się w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia postanowienia stronie, a gdy postanowienie zostało ogłoszone ustnie - od dnia jego ogłoszenia stronie.

Art.123.

Postanowienie, na które nie służy zażalenie, strona może zaskarżyć tylko w odwołaniu od decyzji.

Art.124.

Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia, jednakże organ administracji państwowej, który wydał postanowienie, może wstrzymać jego wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione.

Art.125.

W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale do zażaleń mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące odwołań.

Rozdział 11.

W z n o w i e n i e p o s t ę p o w a n i a

Art.126.

§ 1. W sprawie zakończonej decyzją ostateczną wznawia się postępowanie, jeżeli:

1/ dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe,

2/ decyzja wydana została w wyniku przestępstwa,

3/ decyzja wydana została przez pracownika lub organ administracji państwowej, który podlega wyłączeniu stosownie do art.21 i 22,

4/ strona bez własnej winy nie brała udziału w postępowaniu,

5/ wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne, które istniały już przy wydawaniu decyzji, lub nowe dowody, o ile te okoliczności i dowody nie były znane organowi, który wydał decyzję i nie mogły być wówczas powołane przez stronę bez jej winy,

6/ zagadnienie wstępne zostało rozstrzygnięte przez właściwy organ lub sąd odmiennie od oceny przyjętej przy wydaniu decyzji /art.92 § 2/,

7/ decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone lub zmienione.

§ 2. Z przyczyny określonej w § 1 pkt 1/ postępowanie może być wznowione również przed stwierdzeniem sfałszowania dowodu orzeczeniem sądu lub innego organu państwowego, jeżeli jest to niezbędne dla uniknięcia niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego, albo poważnej szkody dla interesu społecznego.

Art.127.

Wznowienie postępowania z przyczyny wymienionej w art.126 § 1 pkt 5/ może nastąpić tylko w okresie trzech lat od dnia wydania decyzji ostatecznej.

Art.128.

Wznowienie postępowania następuje z urzędu lub na żądanie strony. Wznowienie postępowania z przyczyny określonej w art.126 § 1 pkt 4/ następuje tylko na żądanie strony.

Art.129.

§ 1. Podanie o wznowienie postępowania wnosi się do organu administracji państwowej, który wydał w sprawie decyzję w pierwszej instancji, w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym strona dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia postępowania.

§ 2. Termin do złożenia podania o wznowienie postępowania z przyczyny określonej w art.126 § 1 pkt 4/ biegnie od dnia, w którym strona dowiedziała się o decyzji.

Art.130.

Decyzję o wznowieniu postępowania wydaje organ administracji państwowej, który w sprawie wydał decyzję w ostatniej instancji z wyjątkiem przypadku, gdy przyczyną wznowienia stanowi działalność tego organu albo okoliczność, że ten organ podlega wyłączeniu. W tym przypadku o wznowieniu postępowania decyduje organ wyższego stopnia. Nie dotyczy to przypadków, gdy decyzję w ostatniej instatnoji wydał naczelny organ administracji państwowej.

Art.131.

W decyzji o wznowieniu postępowania organ administracji państwowej uchyla dotychczasową decyzję i ustala, w której instancji

i w jakim zakresie ma nastąpić ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowej decyzji.

Art.132.

§ 1. Od decyzji o wznowieniu postępowania nie służy stronie odwołanie.

§ 2. Od decyzji o odmowie wznowienia postępowania służy stronie odwołanie, chyba że decyzję wydał naczelny organ administracji państwowej.

Art.133.

§ 1. Organ administracji państwowej, właściwy w sprawie wznowienia postępowania, może przed rozpatrzeniem tej sprawy postanowić o wstrzymaniu wykonania decyzji wydanej w ostatniej instancji, jeżeli decyzja nie została jeszcze wykonana, gdy zostało uprawdopodobnione, że decyzję tę wydano przy istnieniu okoliczności stanowiącej przyczynę wznowienia postępowania.

§ 2. Na postanowienie w sprawie wstrzymania wykonania decyzji służy stronie zażalenie, chyba że postanowienie wydał naczelny organ administracji państwowej.

Rozdział 12.

Uchylenie i zmiana decyzji

Art.134.

§ 1. Decyzja, na mocy której żadna ze stron nie nabyła prawa, może być w każdym czasie uchylona lub zmieniona przez organ administracji państwowej, który decyzję wydał lub przez organ wyższego stopnia.

§ 2. W przypadkach wymienionych w § 1 właściwy organ wydaje decyzję o uchyleniu lub zmianie dotychczasowej decyzji.

Art.135.

Decyzja, na mocy której strony nabyły prawo, może być za ich zgodą uchylona lub zmieniona przez organ administracji państwowej, który decyzję wydał, lub przez organ wyższego stopnia, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchyleniu lub zmianie decyzji. Przepis art.134 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art.136.

§ 1. Podlega uchyleniu jako nieważna decyzja, która:

1/ została wydana przez organ administracji państwowej niewłaściwy ze względu na przedmiot decyzji,

2/ została wydana bez jakiejkolwiek podstawy prawnej,

3/ dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną,

4/ została skierowana do osoby nie będącej stroną w sprawie,

5/ jest niewątpliwie niewykonalna,

6/ w razie jej wykonania wywołałaby czyn zagrożony karą,

7/ zawiera wadę powodującą nieważność tej decyzji z mocy wyraźnego przepisu prawa.

§ 2. Jeżeli jedna z wad określonych w § 1 dotyczy tylko części decyzji, decyzja ta podlega uchyleniu tylko w niezbędnym zakresie.

Art.137.

§ 1. Właściwym do uchylenia nieważnej decyzji w przypadkach wymienionych w art.136 jest organ wyższego stopnia, a gdy decyzja wydana została przez naczelny organ administracji państwowej - ten organ.

§ 2. Właściwy organ wydaje decyzję o uchyleniu nieważnej decyzji na żądanie strony lub z urzędu.

§ 3. Od decyzji o uchyleniu nieważnej decyzji służy stronie odwołanie, chyba że decyzję o uchyleniu wydał naczelny organ administracji państwowej.

Art.138.

§ 1. Organ administracji państwowej, właściwy do uchylenia decyzji jako nieważnej, wstrzyma z urzędu lub na żądanie strony wykonanie decyzji, gdy zachodzi prawdopodobieństwo, że jest ona dotknięta jedną z wad wymienionych w art.136.

§ 2. Na postanowienie o wstrzymaniu wykonania decyzji służy stronie zażalenie.

Art.139.

Przewidziane w art.134-138 uprawnienia organów wyższego stopnia do uchylenia i zmiany decyzji służą w stosunku do decyzji wydanych przez organy administracji prezydiów rad narodowych także tym prezydiom.

Art.140.

§ 1. Naczelny organ administracji państwowej może uchylić lub zmienić w niezbędnym zakresie każdą decyzję ostateczną, jeżeli w inny sposób nie można usunąć stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo zapobiec poważnym szkodom dla gospodarki narodowej lub dla ważnych interesów państwa.

§ 2. Uprawnienia określone w § 1 przysługują także prezydium wojewódzkiej rady narodowej co do decyzji wydanych przez organy administracyjne prezydiów rad narodowych niższego stopnia.

§ 3. W przypadkach określonych w § 1 i 2 stronom poszkodowanym służy prawo do odszkodowania od Państwa. Strony mogą dochodzić odszkodowania także na drodze sądowej.

Art.141.

Organ administracji państwowej może uchylić lub zmienić decyzję na mocy której strona nabyła prawo, także w innych przypadkach oraz na innych zasadach niż określone w niniejszym rozdziale, o ile przewidują to przepisy szczególne.

D Z I A Ł III

U d z i a ł p r o k u r a t o r a

Art.142.

Prokuratorowi służy prawo zwrócenia się do właściwego organu administracji państwowej o wszczęcie postępowania w celu usunięcia stanu niezgodnego z prawem.

Art.143.

Prokuratorowi służy prawo udziału w każdym stadium postępowania w celu zapewnienia, aby postępowanie i rozstrzygnięcie sprawy było zgodne z prawem.

Art.144.

§ 1. Prokuratorowi służy prawo wniesienia sprzeciwu do decyzji ostatecznej, jeżeli zachodzą:

1/ określone w art.126 przyczyny wznowienia postępowania,

2/ określone w art.136 i 140 lub w innych przepisach prawnych przyczyny uchylenia lub zmiany decyzji.

§ 2. Prokurator wnosi sprzeciw do organu wyższego stopnia.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do decyzji wydanej przez naczelny organ administracji państwowej. Jednakże decyzja ta może być, w przypadkach określonych w § 1, przedmiotem wystąpienia Prokuratora Generalnego PRL do tego organu.

Art.145.

§ 1. Sprzeciw prokuratora powinien być rozpatrzony i załatwiony w terminie trzydziestu dni od daty jego wniesienia.

§ 2. W razie niezałatwienia sprzeciwu w terminie określonym w § 1 mają odpowiednie zastosowanie przepisy art.33-35.

Art.146.

Jeżeli organ administracji państwowej właściwy do rozpatrzenia sprzeciwu, uzna sprzeciw za uzasadniony, powinien, zależnie od jego podstawy, spowodować wznowienie postępowania albo uchylić lub zmienić decyzję.

Art.147.

W przypadku wniesienia przez prokuratora sprzeciwu organ administracji państwowej, do którego sprzeciw wniesiono, obowiązany jest niezwłocznie rozpatrzyć, czy zachodzi potrzeba wstrzymania wykonania decyzji do chwili załatwienia sprzeciwu.

Art.148.

Prokuratorowi, który bierze udział w postępowaniu w przypadkach określonych w art.142-144, służą prawa strony.

D Z I A Ł IV

S k a r g i i w n i o s k i

Rozdział 1.

P r z e p i s y o g ó l n e

Art.149.

§ 1. Obywatelom oraz organizacjom zawodowym, samorządowym, spółdzielczym i innym organizacjom społecznym służy zagwarantowane w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo składania skarg i wniosków do organów państwowych.

§ 2. Skargi i wnioski można składać w interesie własnym, innych osób, a także w interesie społecznym.

Art.150.

§ 1. Skargi i wnioski składane do organów państwowych mogą dotyczyć wszelkich spraw wchodzących w zakres zadań organów państwowych i państwowych jednostek organizacyjnych, a także zadań wynikających dla organów organizacji zawodowych, samorządowych i spółdzielczych i innych organizacji społecznych z załatwiania przez nich spraw, określonych w art.1.

§ 2. O tym czy pismo jest skargą albo wnioskiem decyduje treść pisma, a nie jego forma zewnętrzna.

Art.151.

§ 1. Organy państwowe obowiązane są skargi i wnioski rozpatrzyć i załatwić w ramach swojej właściwości.

§ 2. Pracownik organu państwowego winny przewlekłego lub biurokratycznego załatwiania skarg i wniosków podlega odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej.

Art.152.

Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do skarg i wniosków składanych do organów organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych, w związku z załatwianiem przez te organy spraw określonych w art.1. W tych przypadkach przepis art.151 § 2 ma zastosowanie do osób załatwiających skargi i wnioski składane do organów tych organizacji.

Art.153.

Wnoszący skargę lub wniosek i dostarczający materiału stanowiącego treść publikacji noszącej znamiona skargi lub wniosku nie może być z tego powodu narażony na jakikolwiek uszczerbek lub zarzut, jeżeli działał w granicach prawem dozwolonych.

Art.154.

Rada Ministrów wyda przepisy o organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków.

Rozdział 2

S k a r g i

Art.155.

Przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub słusznych interesów obywateli, a także opieszałe i biurokratyczne załatwianie spraw.

Art.156.

Skargi składa się do organów właściwych do ich rozpatrzenia.

Art.157.

Jeżeli przepisy szczególne nie określają innych organów właściwych do rozpatrywania skarg, jest organem właściwym do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań lub działalności:

1/ rady narodowej - rada narodowa bezpośrednio wyższego stopnia, a w stosunku do wojewódzkiej rady narodowej i rady narodowej miasta wyłączonego z województwa - Rada Państwa,

2/ prezydium rady narodowej - prezydium rady narodowej wyższego stopnia, a w stosunku do prezydium wojewódzkiej rady narodowej - Rada Ministrów,

3/ ministra - Rada Ministrów,

4/ urzędu centralnego i jego kierownika - Prezes Rady Ministrów lub minister, któremu urząd podlega,

5/ organu administracyjnego prezydium rady narodowej - prezydium tej rady oraz odpowiedni organ prezydium rady narodowej wyższego stopnia, a w stosunku do organu administracyjnego prezydium wojewódzkiej rady narodowej - prezydium tej rady oraz właściwy minister,

6/ innego organu administracji państwowej, przedsiębiorstwa państwowego lub innej państwowej jednostki organizacyjnej - organ wyższego stopnia lub sprawujący bezpośredni nadzór.

Art.158.

Do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań lub działalności organu organizacji zawodowej, samorządowej, spółdzielczej i innej organi-

zacji społecznej w zakresie administracji państwowej /art.2 § 2/ właściwym jest organ bezpośrednio wyższego stopnia tej organizacji, a w stosunku do organu naczelnego tej organizacji - organ państwowy sprawujący nadzór nad organizacją.

Art.159.

Jeżeli organ, który otrzymał skargę nie jest właściwy do jej rozpatrzenia, obowiązany jest w terminie siedmiu dni przekazać ją właściwemu organowi, zawiadamiając równocześnie o tym skarżącego, albo wskazać mu właściwy organ.

Art.160.

§ 1. Organ właściwy do rozpatrzenia skargi może ją przekazać do załatwienia organowi niższego stopnia, o ile skarga nie zawiera zarzutów dotyczących działalności organu niższego stopnia.

§ 2. Skargę na pracownika można przekazać do załatwienia również jego przełożonemu służbowemu, z obowiązkiem zawiadomienia organu właściwego do rozpatrzenia skargi o sposobie jej załatwienia.

§ 3. O przekazaniu skargi zawiadamia się równocześnie skarżącego.

Art.161.

Skarga w sprawie indywidualnej, która nie była i nie jest przedmiotem postępowania administracyjnego, powoduje wszczęcie postępowania, jeżeli została złożona przez stronę. Jeżeli skarga taka pochodzi od innej osoby, może spowodować wszczęcie postępowania administracyjnego z urzędu, chyba że przepisy wymagają do wszczęcia postępowania żądania strony.

Art.162.

W sprawie, w której toczy się postępowanie administracyjne:

1/ skarga złożona przez stronę podlega rozpatrzeniu w toku postępowania, zgodnie z przepisami kodeksu,

2/ skarga pochodząca od innych osób stanowi materiał, który organ prowadzący postępowanie powinien rozpatrzyć z urzędu.

Art.163.

§ 1. Skargę w sprawie, w której w toku postępowania administracyjnego została wydana decyzja ostateczna, uważa się zależnie od jej treści za podanie o wznowienie postępowania lub za żądanie uchylenia lub zmiany decyzji z urzędu.

§ 2. W przypadkach określonych w § 1 postępowanie zostanie wznowione, a decyzja zostanie uchylona lub zmieniona, gdy zachodzą przewidziane w kodeksie warunki do wznowienia postępowania albo do uchylenia lub zmiany decyzji.

Art.164.

§ 1. Gdy organ właściwy do rozpatrzenia skargi uzna ją za uzasadnioną, przekaże ją w przypadkach określonych w art.161 i 163 organowi właściwemu do wszczęcia lub wznowienia postępowania albo do uchylenia lub zmiany decyzji, a w przypadku określonym w art.162 - organowi, przed którym toczy się postępowanie.

§ 2. O rozpatrzeniu skargi i przekazaniu jej do załatwienia zawiadamia się równocześnie skarżącego.

Art.165.

§ 1. Organ, któremu przekazana została skarga do załatwienia powinien ją załatwić w ciągu dwóch miesięcy.

§ 2. O sposobie załatwienia skargi zawiadamia się skarżącego.

§ 3. W razie niezałatwienia skargi w terminie określonym w § 1 stosuje się przepisy art.33-35.

Art.166.

Gdy skarga dotyczy sprawy, która nie podlega rozpatrzeniu według przepisów kodeksu /art.193/, albo nie należy do zakresu administracji państwowej, przepisy art.161-165 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem, że w miejsce pozostałych przepisów kodeksu mają zastosowanie przepisy postępowania właściwego dla danej sprawy.

Rozdział 3.
W n i o s k i.

Art.167.

Przedmiotem wniosku mogą być w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i za-pobiegania nadużyciom, ochrony własności społecznej, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

Art.168.

§ 1. Wnioski składa się do organów właściwych ze względu na przedmiot wniosku.

§ 2. Wnioski w sprawach dotyczących zadań organów organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych w zakresie administracji państwowej /art.2 § 2/ składa się do organów tych organizacji.

Art.169.

Jeżeli organ, który otrzymał wniosek, nie jest właściwy do jego rozpatrzenia, obowiązany jest w ciągu czternastu dni przekazać go właściwemu organowi. O przekazaniu wniosku zawiadamia się równocześnie wnioskodawcę.

Art.170.

§ 1. Wniosek powinien być rozpatrzony i załatwiony w ciągu dwóch miesięcy.

§ 2. O sposobie załatwienia wniosku należy równocześnie zawiadomić wnioskodawcę.

Art.171.

W razie niemożności załatwienia wniosku w terminie określonym w art.170, właściwy organ obowiązany jest w tym terminie zawiadomić wnioskodawcę o czynnościach podjętych w celu rozpatrzenia wniosku oraz o przewidywanym terminie załatwienia wniosku.

Art.172.

§ 1. Wnioskodawcy niezadowolonemu ze sposobu załatwienia wniosku służy prawo wniesienia skargi w trybie określonym w rozdziale 2 niniejszego działu.

§ 2. Wnioskodawcy służy prawo wniesienia skargi w przypadku nie załatwienia wniosku w terminie określonym w art.170, albo wskazanym w zawiadomieniu /art.171/.

Rozdział 4.
Udział prasy i organizacji społecznych.

Art.173.

§ 1. Skargi i wnioski przekazane przez redakcję prasowe do organów właściwych w myśl art.156-158 i 168 podlegają rozpatrzeniu i załatwieniu w trybie określonym w przepisach rozdziałów 2 i 3 niniejszego działu.

§ 2. Właściwy organ zawiadamia w przepisanym terminie o sposobie załatwienia skargi lub wniosku albo o ich przekazaniu innemu organowi w celu załatwienia również redakcję prasową, jeżeli zażądała takiego zawiadomienia.

Art.174.

Przepisy art.173 stosuje się odpowiednio do skarg i wniosków przekazanych przez organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne do organów właściwych w myśl art.156 - 158 i 168.

Art.175.

§ 1. Artykuły, notatki i inne wiadomości opublikowane w prasie, których treść ma znamiona skargi /art.155/ lub wniosku /art.167/ i które przesłane zostały przez redakcję prasową do organu właściwego w myśl art.156-158 lub art.168 podlegają rozpatrzeniu i załatwieniu, jako skargi lub wnioski w trybie przepisów rozdziału 2 lub 3 niniejszego działu.

§ 2. Właściwy organ zawiadamia w przepisanym terminie o sposobie załatwienia sprawy albo o jej przekazaniu innemu organowi w celu załatwienia redakcję prasową, która te materiały /§ 1/ przesłała, a w miarę możności także osoby, których sprawa dotyczy.

Art.176.

Przepisy art.165 § 3 oraz art.171 i 172 stosuje się odpowiednio do redakcji prasowej, która opublikowała i przesłała do właściwego organu administracji państwowej artykuł, notatkę lub inną wiadomość, w trybie przewidzianym w niniejszym rozdziale.

Art.177.

Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do skarg, wniosków oraz wiadomości przekazanych właściwym organom przez redakcję radia, telewizji i kroniki filmowej.

D Z I A Ł V

O p ł a t y i k o s z t y p o s t ę p o w a n i a

Art.178.

§ 1. Jeżeli strona nie wpłaciła należności tytułem opłat i kosztów postępowania, które zgodnie z przepisami powinny być uiszczone z góry, organ administracji państwowej prowadzący postępowanie wyznaczy jej termin do wniesienia tych należności. Termin ten nie może być krótszy niż siedem dni, a dłuższy niż czternaście dni.

§ 2. Jeżeli w wyznaczonym terminie należności nie zostaną uiszczone, podanie podlega zwrotowi lub czynność uzależniona od opłaty zostanie zaniechana.

§ 3. Organ powinien jednak załatwić podanie mimo nieuiszczenia należności:

1/ jeżeli za niezwłocznym załatwieniem przemawiają względy społeczne lub wzgląd na ważny interes strony,

2/ jeżeli wniesienie podania stanowi czynność, dla której jest ustanowiony termin zawity,

3/ jeżeli podanie wniosła osoba zamieszkała za granicą.

Art.179.

§ 1. Stronę obciążają te koszty postępowania, które:

1/ wynikły z winy strony,

2/ zostały poniesione w interesie lub na żądanie strony, a nie wynikają z ustawowego obowiązku organów prowadzących postępowanie.

§ 2. W uzasadnionych przypadkach organ administracji państwowej może zażądać od strony złożenia zaliczki w określonej wysokości na pokrycie kosztów postępowania.

Art.180.

§ 1. Do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia stronom pism urzędowych.

§ 2. Organ administracji państwowej może zaliczyć do kosztów postępowania także inne koszty bezpośrednio związane z rozstrzygnięciem sprawy.

Art.181.

§ 1. Jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji państwowej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

§ 2. Na postanowienie w sprawie kosztów postępowania osobie zobowiązanej do ich poniesienia służy zażalenie.

Art.182.

Wszelkie nie uiszczone w terminie opłaty i koszty postępowania oraz inne należności wynikłe z tego postępowania podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych.

Art.183.

W razie niewątpliwej niemożności poniesienia przez stronę opłat, kosztów i należności związanych z tokiem postępowania organ administracji państwowej może ją zwolnić w całości lub w części od ponoszenia tych opłat, kosztów i należności. Zwolnienie od opłat skarbowych następuje z zachowaniem przepisów o tych opłatach.

D Z I A Ł VI
Przepisy wprowadzające i końcowe.

Art.184.

Przepisy kodeksu dotyczące:

1/ ministrów i naczelnych organów administracji państwowej - stosuje się również do urzędów centralnych i ich kierowników,

2/ prezydiów wojewódzkich rad narodowych - stosuje się również do prezydiów miejskich rad narodowych miast wyłączonych z województw,

3/ prezydiów powiatowych rad narodowych - stosuje się również do prezydiów miejskich rad narodowych miast stanowiących powiaty miejskie oraz prezydiów dzielnicowych rad narodowych w miastach wyłączonych z województw.

Art.185.

Rada Ministrów może swoje uprawnienia wynikające z kodeksu, z wyjątkiem art.154, przekazać do właściwości Prezesa Rady Ministrów, albo odrębnego organu, a gdy chodzi o stosunek do prezydiów rad narodowych również właściwemu ze względu na rodzaj sprawy ministrowi.

Art.186.

Spory o właściwość rzeczową w sprawach z zakresu administracji państwowej, powstałe między organizacjami społecznymi, podlegającymi nadzorowi jednego ministra, rozstrzyga ten minister, a w innych przypadkach - Prezes Rady Ministrów.

Art.187.

Przepisy art.126 i 140 § 1 stosuje się również do decyzji ostatecznych utrzymanych w mocy w postępowaniu sądowym przeprowadzonym zgodnie ze szczególnymi przepisami.

Art.188.

Jeżeli przepis prawny powołuje się ogólnie na przepisy o postępowaniu administracyjnym, należy przez to rozumieć przepisy kodeksu.

Art.189.

Decyzje określone w innych przepisach prawnych jako prawomocne uważa się za ostateczne, chyba że z przepisów tych wynika, iż dotyczą one takiej decyzji, która została utrzymana w mocy w postępowaniu sądowym bądź też nie została zaskarżona w tym postępowaniu z powodu upływu terminu do wniesienia skargi.

Art.190.

§ 1. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie kodeksu rozpoznawane będą aż do ich ukończenia w danej instancji według przepisów dotychczasowych.

§ 2. Termin do wniesienia odwołania od decyzji doręczonej lub ogłoszonej przed dniem wejścia w życie kodeksu oblicza się według przepisów dotychczasowych.

Art.191.

Pozostają w mocy przepisy ustaw szczególnych, przewidujące drogę postępowania sądowego w sprawach z zakresu administracji państwowej.

Art.192.

Kodeks nie narusza przepisów o szczególnych uprawnieniach osób korzystających z immunitetów dyplomatycznych.

Art.193.

§ 1. Przepisów kodeksu nie stosuje się do postępowania:

1/ przed organami państwowego arbitrażu gospodarczego,
2/ karno-administracyjnego,
3/ karnego skarbowego,
4/ przed komisjami rozjemczymi,
5/ w sprawach ubezpieczeń społecznych oraz rent i zaopatrzeń z innych tytułów,
6/ dyscyplinarnego,
7/ podatkowego,
8/ przed organami administracji wojskowej w sprawach unormowanych w przepisach szczególnych,
9/ przed Urzędem Patentowym PRL,
10/ przed polskimi przedstawicielstwami dyplomatycznymi i konsularnymi za granicą.

§ 2. Przepisów kodeksu nie stosuje się również do postępowania w sprawach:

1/ powszechnego obowiązku wojskowego,
2/ dostarczania środków transportowych dla potrzeb obrony Państwa i bezpieczeństwa publicznego oraz w sprawach świadczeń osobistych i rzeczowych dla potrzeb obrony Państwa,
3/ odpowiedzialności majątkowej za szkody wyrządzone w majątku państwowym, unormowanej w przepisach szczególnych.

§ 3. Do spraw rozpatrywanych w postępowaniach wymienionych w § 1 i 2 stosują się jednak przepisy Działu IV oraz art. 188 kodeksu.

§ 4. Rada Ministrów może rozciągnąć w drodze rozporządzenia przepisy kodeksu w całości lub w części na postępowania przed organami administracji państwowej w sprawach wymienionych w § 1 i 2.

Art. 194.

§ 1. Tracą moc dotychczasowe przepisy w sprawach uregulowanych w niniejszym kodeksie.

§ 2. W szczególności traci moc rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym /Dz.U. Nr 36, poz.341 z późniejszymi zmianami/.

Art. 195.

Kodeks wchodzi w życie z upływem trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

ZC

U Z A S A D N I E N I E

projektu kodeksu postępowania administracyjnego.

Postępowanie administracyjne jest jednym z istotnych środków zapewnienia praworządności socjalistycznej. Określa ono bowiem zasady działalności organów administracji państwowej występujących na zewnątrz w stosunku do obywateli, a zwłaszcza stosunek tych organów do obywatela przy orzekaniu o jego prawach i obowiązkach. Ta doniosła rola postępowania administracyjnego w życiu państwowym i społecznym uzasadnia troskę o takie ukształtowanie przepisów kodeksu, aby służąc sprawie budownictwa socjalistycznego w naszym kraju umacniały one równocześnie ochronę praw i interesów obywateli. Zmierzając do tego celu projekt kodeksu postępowania administracyjnego /k.p.a/ ma zastąpić dotychczasowe przepisy o postępowaniu administracyjnym, które w wielu wypadkach nie odpowiadają już obecnym warunkom, nowym systemem prawnym, uwzględniającym założenia ustroju politycznego i społeczno-gospodarczego Polski Ludowej.

1. Dział I projektu k.p.a. otwierają przepisy rozdziału I /art.1-12/, w którym sformułowane są podstawowe zasady, stanowiące jak gdyby fundament całej budowy postępowania administracyjnego. Na czoło wysuwa się tu sprawa zakresu, w jakim mają być stosowane przepisy kodeksu. W zasadzie kodeks reguluje postępowanie przed organami administracji państwowej w sprawach z zakresu administracji państwowej, przy czym należy podkreślić, iż pod organami administracji państwowej rozumie się również organy przedsiębiorstw państwowych oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych a także organy organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych - ilekroć organy tych przedsiębiorstw i organizacji powołane są z mocy prawa do załatwiania spraw z zakresu administracji państwowej. Istotnym rozszerzeniem zasięgu k.p.a. jest przyjęcie zasady, że przepisy Działu IV kodeksu o skargach i wnioskach /art.149-177/ rozciągają się nie tylko na organy administracji państwowej, lecz także na organy władzy państwowej i na inne organy państwowe. Jeśli chodzi o organy administracji państwowej - podlegają one przepisom Działu IV kodeksu także wówczas, gdy w pozostałym zakresie

nie stosują się do nich przepisy kodeksu /art.193/.
Mówiąc o zasięgu projektu k.p.a. trzeba ponadto wziąć pod uwagę wyrażoną w przepisach końcowych zasadę, iż z chwilą wejścia w życie kodeksu stracą moc dotychczasowe przepisy prawne w sprawach unormowanych w kodeksie, a w szczególności rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928r. o postępowaniu administracyjnym. Wśród innych podstawowych założeń sformułowanych w omawianym rozdziale podkreślić trzeba właściwe dla państwa socjalistycznego zasady zawarte w art.4 /zasada praworządności przestrzegana z urzędu/ i art.9 /zasada przekonywania/. Bardzo mocno zaakcentowana jest również m.in. ochrona obywateli przed przewlekłością w załatwianiu spraw /art.10/, a także trwałość decyzji administracyjnych /art.12/. Do zasad ogólnych projektu k.p.a. można by też w pewnym sensie zaliczyć przepisy rozdziału 2 /art.13-14/ określające znaczenie, w jakim dalsze przepisy k.p.a. używają terminów "organ wyższego stopnia" oraz "organ naczelny". Jest to niezbędne ze względu na istniejącą strukturę aparatu administracyjnego.

2. Rozdział 3 /art.15-20/ określa zasady ustalania rzeczowej i miejscowej właściwości organów administracyjnych, uwzględniając organizację aparatu administracyjnego, opartą na systemie rad narodowych.

3. Rozdział 4 /art.21-24/ wprowadza, obok tradycyjnej instytucji wyłączenia pracownika, również nieznane dotychczas wyłączenie całego organu; organ powinien wyłączyć się od załatwienia sprawy, w której stroną jest jego kierownik. Ponadto przepisy tego rozdziału wypełniają istniejącą dotychczas lukę co do sposobu powołania zastępcy wyłączonego pracownika, wreszcie regulują wyłączanie członków organu kolegialnego.

4. Rozdział 5 /art.25-31/ określa pojęcie strony oraz reguluje sprawy związane z działaniem strony przez pełnomocnika. Na podkreślenie zasługuje zrezygnowanie z przyjętego w dotychczasowych przepisach o postępowaniu administracyjnym formalnego podziału uczestników postępowania na strony oraz osoby interesowane oraz z przyjęcia osoby interesowanej za punkt wyjścia dla określenia strony; obecnie stroną jest każdy czyjego interesu prawnego lub

obowiązku dotyczy postępowanie, albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Nowością wielkiej wagi jest również przepis, w myśl którego organ może dopuścić na prawach strony organizację społeczną do udziału w postępowaniu w "cudzej" /z punktu widzenia tej organizacji/ sprawie, jeżeli jest to uzasadnione statutowymi celami tej organizacji. Chodzi tu o przypadek, gdy organizację społeczną, np.mającą na celu walkę z alkoholizmem, dopuszcza się do postępowania dotyczącego wydania pewnej osobie koncesji na sprzedaż napojów alkoholowych. Jest to istotne rozszerzenie ochrony interesu społecznego.

5. Rozdział 6 /art.32-35/ ustala zasadę załatwiania spraw w określonych terminach oraz normuje postępowanie w przypadku, gdy organ nie załatwił sprawy w obowiązującym terminie.
Jest to nowe rozwiązanie zagadnienia załatwiania spraw, wprowadzone w wyniku dyskusji nad projektem kodeksu; przyjęta poprzednio koncepcja zastosowania instytucji tzw.dewolucji /przekazanie sprawy, w razie jej niezałatwienia, do wyższej instancji/ okazała się mało odpowiednia dla należytego zabezpieczenia przed przewlekłością w załatwianiu spraw.

6. Rozdziały 7-9, zamykające dział I projektu k.p.a.,zawierają w znacznym stopniu przepisy o charakterze porządkowym, z którymi nie łączą się kwestie natury zasadniczej. Wśród przepisów rozdziału 8 dotyczącego wezwań /art.46-51/ zasługuje na uwagę nowa zasada, iż do osobistego stawienia się przed organem administracyjnym można zobowiązać obywatela tylko w obrębie powiatu /miasta/, w którym on zamieszkuje lub przebywa.

7. Dział II zawiera przepisy dotyczące postępowania w ścisłym tego słowa znaczeniu. Wśród przepisów rozdziału 1 tego działu /art.56-60/ dotyczących wszczęcia postępowania zasługuje na uwagę zasada, iż o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie. Zasada ta wiąże się z ogólną tendencją projektu do zabezpieczenia prawnych interesów stron oraz do zapewnienia współudziału obywateli w postępowaniu.

8. Rozdział 2 /art.61-66/ i rozdział 3 /art.67-68/ zawierają prze-

pisy natury porządkowej i nie odbiegają w poważniejszym stopniu od dotychczasowych postanowień.

9. Cechą charakterystyczną rozdziału 4 /art.69-80/ dotyczącego postępowania dowodowego jest dążenie do szerokiego urzeczywistnienia zasady czynnego udziału strony w postępowaniu dowodowym. Organ obowiązany jest uwzględnić żądanie strony w sprawie przeprowadzenia dowodu, jeżeli przedmiotem dowodu jest fakt mający znaczenie dla sprawy. Odmowa uwzględnienia tego rodzaju żądania może nastąpić tylko w przypadku, gdy zostało ono zgłoszone już po przeprowadzeniu postępowania dowodowego lub po zamknięciu rozprawy, jeżeli przy tym dotyczy ono okoliczności już stwierdzonych innymi dowodami, jednakże nawet takie żądania mogą być uwzględnione, skoro mają istotne znaczenie dla sprawy. Strona powinna być zawiadomiona o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu ze świadków, biegłych i oględzin przynajmniej na siedem dni przed ustalonym terminem, aby mogła wziąć udział w przeprowadzeniu dowodu.

10. Rozdział 5 /art.81-88/ reguluje instytucję rozprawy administracyjnej. Jest to szczególna forma postępowania, z której organ powinien skorzystać wówczas, gdy chodzi o uzgodnienie interesów stron albo o ustalenie stanu faktycznego przy udziale świadków lub biegłych albo w drodze oględzin. Organ obowiązany jest również przeprowadzić rozprawę, gdy wymagają tego przepisy szczególne /np.ustawa wodna, ustawa o wywłaszczeniu nieruchomości na rzecz Państwa itp./. Poza tym organ może posłużyć się formą rozprawy, jeżeli uzna, że przyspieszy to lub uprości znacznie postępowanie.

11. Rozdział 6 /art.89-95/ normuje wyczerpująco zagadnienie zawieszenia postępowania. Na podkreślenie zasługuje ciążący na organie administracyjnym obowiązek podejmowania niezbędnych kroków w celu usunięcia przeszkody do dalszego prowadzenia postępowania oraz zasada, iż na postanowienie zawieszające postępowanie służy stronie zażalenie.

12. Rozdział 7 /art.96-104/ poświęcony jest zagadnieniu decyzji administracyjnej. W nowej terminologii "decyzja" odpowiada dotychczasowemu pojęciu "decyzji głównej", natomiast dotychcza-

sowemu pojęciu "decyzji incydentalnej" odpowiada obecnie "postanowienie", o którym jest mowa w następnym rozdziale.
W tekście projektu k.p.a.poddanego pod publiczną dyskusję jednym z zagadnień dyskusyjnych była kwestia związania organu wydaną przez siebie decyzją. Z przewidzianych tam dwóch alternatyw przewagę uzyskała pierwsza, wyrażająca zasadę, iż organ, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, chyba że kodeks postanawia inaczej /np. art.114 i 134/.
Z innych zagadnień zasługuje na podkreślenie stanowisko projektu w sprawie uzasadniania decyzji. Projekt nie przyjmuje dotychczasowej ogólnikowej zasady, że decyzje pozostawione swobodnej ocenie organu nie wymagają uzasadnienia i stwarza obowiązek faktycznego i prawnego uzasadnienia każdej decyzji wydanej przez instancję odwoławczą, jeśli zaś chodzi o decyzje wydane w I instancji - każdej decyzji, która nie uwzględnia żądania strony w całości lub w części, rozstrzyga sporne interesy stron, albo nakłada na stronę lub stwierdza nałożony na nią obowiązek. Projekt pozostawia jednakże w mocy przepisy dotychczasowych ustaw, które ze względu na interes Państwa lub porządek publiczny dopuszczają zaniechanie lub ograniczenie uzasadnienia decyzji. Oczywiście, częściowym uzasadnieniem prawnym jest również powołanie się na podstawę prawną, która jest bezwzględnym obowiązkiem w stosunku do wszystkich decyzji.

13. Rozdział 8 /art.105-108/ normuje instytucję postanowienia,które odpowiada przyjętemu w dotychczasowej terminologii pojęciu decyzji incydentalnej z tą jednak różnicą, że projekt rozszerza przypadki, w których można zaskarżyć postanowienie niezależnie od odwołania od decyzji. W formie postanowienia organy dokonują m.in.zawieszenia postępowania, sprostowania omyłek pisarskich i rachunkowych, które wkradły się do decyzji lub postanowień, a także wyjaśniają wątpliwości co do rozumienia treści decyzji.

14. Rozdział 9 /art.109-121/ dotyczy odwołania od decyzji organów administracyjnych. Projekt przyjmuje tu szereg zasad analogicznych do tych, jakie istnieją w dotychczasowych przepisach /np. odwołanie tylko do jednej instancji, czternastodniowy termin do wniesienia odwołania/, poza tym jednak zawiera sze-

reg nowych rozwiązań. Do nich należy np.wprowadzenie przepisu upoważniającego organ odwoławczy do uchylenia zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez organ pierwszej instancji /tzw.orzekanie w trybie kasacyjnym/. Wprowadzenie tego rodzaju przepisu było od dawna postulowane przez praktykę.
W sposób odbiegający od dotychczasowych przepisów reguluje też projekt k.p.a.sprawę uchylania decyzji przez organ, który decyzję wydał, jeżeli od decyzji tej wpłynęło do niego odwołanie; nowość polega po pierwsze na przyjęciu zasady, że tego rodzaju uchylenie może nastąpić tylko w wyniku uwzględnienia całości odwołania, po wtóre zaś - że uchylenie decyzji i wydanie nowej nie jest dopuszczalne, gdy stron jest więcej, a odwołanie wniosła tylko jedna ze stron, których decyzja dotyczy.

15. Zbliżonym pod względem przedmiotu do rozdziału 9 jest rozdział 10 /art.122-125/, w którym znajdują się przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia. Główną myślą projektu jest tu danie stronie możliwości zaskarżenia każdego postanowienia, z tą tylko różnicą, że na niektóre rodzaje postanowień zażalenie wnosi się osobno /tj.niezależnie od odwołania/, w pozostałych zaś przypadkach - w odwołaniu od decyzji, z którą związane jest postanowienie.

16. Rozdział 11 /art.126-133/ obejmuje przepisy w przedmiocie wznowienia postępowania. W zestawieniu z dotychczasowymi przepisami projekt rozszerza zastosowanie tej instytucji, uznając za podstawę do wznowienia postępowania m.in.przypadek, gdy strona nie brała udziału w postępowaniu bez własnej winy, a także gdy decyzja została wydana przez pracownika lub organ,który podlegał wyłączeniu.

17. Rozdział 12 /art.134-141/ dotyczy jednego z najtrudniejszych problemów postępowania, a mianowicie uchylania i zmiany decyzji zarówno wadliwych jak i niewadliwych.
Jeśli chodzi o uchylenie lub zmianę decyzji, na mocy której strony nie nabyły praw, a także decyzji, na mocy której strony nabyły wprawdzie prawa, ale zgadzają się na jej uchylenie - projekt przyjmuje rozwiązania analogiczne do tych, jakie istnie-

ją w dotychczasowych przepisach. Natomiast istotne modyfikacje wprowadza projekt do dotychczasowych przepisów, o ile chodzi o przyczyny uchylania decyzji jako nieważnej. Modyfikacje te polegają m.in. na uznaniu za przyczynę nieważności przypadku, gdy decyzja dotyczy sprawy rozstrzygniętej poprzednio inną decyzją ostateczną w administracyjnym toku instancji. Przepis ten zapobiec ma wielokrotnemu orzekaniu przez organy administracyjne w tej samej sprawie - oczywiście, jeśli nie mamy do czynienia ze wznowieniem postępowania lub z innymi szczególnymi sytuacjami przewidzianymi w kodeksie.
Nowością jest również przejęty z ustawy o radach narodowych przepis przyznający uprawnienie do uchylania /zmiany/ decyzji także prezydiom rad narodowych w stosunku do decyzji wydawanych przez podległe tym prezydiom organy administracyjne, co jest konsekwencją usytuowania prezydiów rad narodowych w powyższej ustawie.
Odrębnym zagadnieniem w omawianym rozdziale jest kwestia uchylania prawidłowych i ważnych decyzji w przypadku, gdy w inny sposób nie można usunąć sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo ciężkim stratom w gospodarce narodowej. Do podjęcia tego rodzaju decyzji projekt, podobnie jak przepisy dotychczasowe, upoważnia organ naczelny, ponadto zaś - co jest nowością, zgodną z dążeniem do decentralizacji - prezydia wojewódzkich rad narodowych w stosunku do decyzji wydanych przez organy administracyjne podporządkowane prezydiom rad narodowych niższego stopnia. W tych wypadkach projekt przyznaje poszkodowanym stronom prawo do odszkodowania ze strony Państwa. Strony mogą dochodzić odszkodowania także na drodze sądowej.
W końcu trzeba podkreślić, iż projekt k.p.a. utrzymuje w mocy wynikające z przepisów szczególnych uprawnienia organów administracyjnych do uchylania lub zmiany decyzji w innych przypadkach oraz na innych zasadach, niż przewidziane zostały w projekcie k.p.a.

18. Zupełną nowością w stosunku do dotychczasowych przepisów o postępowaniu administracyjnym jest Dział III projektu k.p.a. /art.142-148/ dotyczący udziału prokuratora.
Udział ten, podyktowany intencją wzmocnienia ochrony prawo-

rządności, zakreślony został szeroko, obejmuje bowiem uprawnienie prokuratora zarówno do uwrócenia się o wszczęcie postępowania oraz do udziału na prawach strony we wszystkich fazach toczącego się postępowania, jak też do zgłoszenia sprzeciwu w stosunku do decyzji ostatecznej w administracyjnym toku instancji, jeśli decyzja ta narusza obowiązujący porządek prawny. W stosunku do decyzji naczelnych organów administracji państwowej, projekt przewiduje wystąpienia Prokuratora Generalnego RRL do tego organu. W ten sposób projekt k.p.a. stwarza odpowiednie podstawy do realizowania przez prokuraturę na odcinku postępowania administracyjnego jej funkcji stróża prawa.

19. Dział IV projektu k.p.a./art.149-177/ poświęcony jest skargom i wnioskom. Wprowadzenie tego działu do projektu stanowi istotną nowość, oznacza bowiem włączenie dotychczasowej instytucji skarg i zażaleń w ramy systemu postępowania administracyjnego. Jak wykazały dotychczasowe doświadczenia - jedną z głównych przyczyn trudności w należytym wykorzystaniu instytucji skarg i zażaleń był właśnie brak dostatecznie wyraźnego jej zharmonizowania z zasadami postępowania administracyjnego. Prowadziło to z jednej strony niejednokrotnie do naruszania praworządności przez uchylanie lub zmianę na skutek skargi /zażalenia/ decyzji, do których uchylenia lub zmiany brak było podstaw w przepisach o postępowaniu administracyjnym, z drugiej strony było to przyczyną równoczesnego wnoszenia skarg do różnych organów.
Dział ten, poważnie rozbudowany w wyniku dyskusji, otwierają przepisy ogólne /rozdział 1, art.149-154/, po czym następują kolejno rozdziały poświęcone skargom /rozdział 2, art.155-166/, wnioskom /rozdział 3, art.167-172/ oraz udziałowi prasy i organizacji społecznych /rozdział 4, art.173-177/.
Główną myślą przewodnią przepisów ogólnych jest zapewnienie możliwości realizacji zagwarantowanego w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawa obywateli oraz ich organizacji do składania skarg i wniosków do organów państwowych. Została tu w pełni utrzymana jedna z podstawowych cech dotychczasowego prawodawstwa w sprawie skarg i zażaleń, mianowicie ich charakter jako "actio popularis". Na uwagę też zasługuje umieszczenie w tym rozdziale przepisu stanowiącego, iż pracownik organu

państwowego winny przewlekłego lub biurokratycznego załatwiania skarg i wniosków podlega odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej.
Wśród przepisów rozdziału dotyczącego skarg na szczególną uwagę zasługują postanowienia wiążące skargi z systemem środków prawnych przysługujących obywatelowi w postępowaniu administracyjnym a także szczegółowe określenie organów właściwych do rozpatrywania skarg na poszczególne rodzaje organów.
O ile skarga dotyczy głównie ujemnych zjawisk dostrzeżonych przez obywatela w działalności organu państwowego, bądź też organu organizacji społecznej, wykonującej z mocy prawa zadania administracji państwowej, to wniosek zmierza ze swej istoty do polepszenia działalności tych organów przez wskazanie na możliwość organizacyjnych usprawnień itp. Do ważniejszych postanowień rozdziału o wnioskach zaliczyć trzeba zasadę, iż wniosek powinien być rozpatrzony i załatwiony w ciągu dwóch miesięcy /pokrywa się to z ogólnym terminem dla załatwienia sprawy/ oraz że wnioskodawcy niezadowolonemu ze sposobu załatwienia wniosku służy prawo wniesienia skargi na ogólnych zasadach.
Ostatni rozdział omawianego działu, normujący zagadnienia krytyki prasowej, uległ w wyniku dyskusji poważnym modyfikacjom, zmierzającym do zapewnienia tej krytyce właściwego miejsca wśród przepisów o skargach i wnioskach.
Na uwagę zasługuje tu w szczególności wprowadzenie zasady, iż artykuły, notatki i inne wiadomości opublikowane w prasie, których treść ma znamiona skargi lub wniosku i które przesłane zostały przez redakcję do właściwego organu - podlegają rozpatrzeniu i załatwieniu zgodnie z przepisami o skargach lub wnioskach. Nadmienić należy, iż przepisy dotyczące prasy stosują się odpowiednio do redakcji radia, telewizji oraz kroniki filmowej.

20. Dział V o opłatach i kosztach /art.178-183/ normuje te zagadnienia w sposób nie odbiegający w zasadzie od dotychczasowych przepisów; trzeba jednak podkreślić, iż na postanowienia organu w sprawie kosztów postępowania projekt dopuszcza zażalenie, podczas gdy dotychczasowe przepisy wykluczały odwołanie od

decyzji w tym przedmiocie.

21. Dział VI projektu /art.184-195/ zawiera przepisy wprowadzające i końcowe. Zwrócić tu należy uwagę na uchylenie przez kodeks ogromnej liczby obowiązujących dotychczas szczególnych przepisów proceduralnych, o czym już była mowa wyżej. Przyczyni się to niewątpliwie do zasadniczego uporządkowania stanu prawnego w tej dziedzinie.
Równocześnie wymaga podkreślenia fakt rozszerzenia - w stosunku do tekstu będącego przedmiotem dyskusji - wykazu procedur wyłączonych spod działania kodeksu; obecnie znalazły się tu również: postępowanie podatkowe, karno skarbowe, postępowanie przed komisjami rozjemczymi i niektóre inne. W ten sposób utrzymane zostały odrębności proceduralne tam, gdzie jest to uzasadnione specyfiką danego działu administracji państwowej i gdzie z reguły istnieją osobne kodyfikacje.
Przewiduje się możliwość udzielenia przez Radę Ministrów upoważnienia Prezesowi Rady Ministrów, specjalnemu organowi /np.komisji/ lub ministrom do działania w zastępstwie Rady Ministrów np. przy rozstrzyganiu odwołań, skarg itp.
Trzymiesięczny okres między ogłoszeniem k.p.a. a jego wejściem w życie uzasadniony jest potrzebą przygotowania kadr aparatu państwowego i społecznego do stosowania tego kodeksu w praktyce.

S P I S R Z E C Z Y

D Z I A Ł I

P r z e p i s y o g ó l n e.

		Strona
Rozdział 1.	Zasady ogólne /art.1-12/	2
Rozdział 2.	Organy wyższego stopnia i organy naczelne /art.13 - 14/	4
Rozdział 3.	Właściwość organu /art.15-20/	5
Rozdział 4.	Wyłączenie pracownika oraz organu /art.21-24/	7
Rozdział 5.	Strona /art.25-31/	8
Rozdział 6.	Załatwianie spraw /art.32-35/	10
Rozdział 7.	Doręczenia /art.36-45/	11
Rozdział 8.	Wezwania /art.46-51/	13
Rozdział 9.	Terminy /art.52-55/	15

D Z I A Ł II

P o s t ę p o w a n i e

Rozdział 1.	Wszczęcie postępowania /art.56-60/	16
Rozdział 2.	Protokóły i adnotacje /art.61-66/	18
Rozdział 3.	Udostępnianie akt /art.67-68/	19
Rozdział 4.	Dowody /art.69-80/	20
Rozdział 5.	Rozprawa /art.81-88/	23
Rozdział 6.	Zawieszenie postępowania /art.89-95/	25
Rozdział 7.	Decyzje /art.96-104/	27
Rozdział 8.	Postanowienia /art.105-108/	29
Rozdział 9.	Odwołania /art.109-121/	30
Rozdział 10.	Zażalenia /art.122-125/	32
Rozdział 11.	Wznowienie postępowania /art.126-133/	33
Rozdział 12.	Uchylenie i zmiana decyzji /art.134-141/	35

D Z I A Ł III

U d z i a ł p r o k u r a t o r a

Art.142 - 148

D Z I A Ł IV

S k a r g i i w n i o s k i

		Strona
Rozdział 1.	Przepisy ogólne /art.149-154/	38
Rozdział 2.	Skargi /art.155-166/	40
Rozdział 3.	Wnioski /art.167-172/	43
Rozdział 4.	Udział prasy i organizacji społecznych /art.173-177/	44

D Z I A Ł V

O p ł a t y i k o s z t y p o s t ę p o w a n i a

Art.178 - 183	45

D Z I A Ł VI

P r z e p i s y w p r o w a d z a j ą c e i k o ń c o w e.

Art.184 - 195	46
Uzasadnienie.	50

TŁOCZONO Z POLECENIA MARSZAŁKA SEJMU POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ